

Verslag van bevindingen verkenningsfase Waterschap Brabantse Delta 2023

Inleiding

Op initiatief van de grootste partij BoerBurgerBeweging zijn op donderdag 23 maart alle partijen bijeengekomen. Hierbij is met name gesproken over het opstarten van de verkenningsfase. De partijen hebben ingestemd met het aanstellen van de heer Aart-Jan Moerkerke als verkenner en het hanteren van een voorspoedige verkenningsfase met de eerste verkennende gesprekken op vrijdag 24 maart en eventueel zaterdag 25 maart en zo nodig een tweede ronde gesprekken op vrijdagochtend 31 maart.

Aan de verkenner zijn vijf vragen meegegeven als opdracht voor de eerste gespreksronde. Deze vragen zijn:

1. Welke duiding wordt gegeven aan de verkiezingsuitslag?
2. Welke coalitie doet recht aan de verkiezingsuitslag?
3. Welke programmatische overeenkomsten (en sterk uiteenlopende verschillen) worden geconstateerd in de verkiezingsprogramma's.
4. Welke mogelijkheden worden met inbegrip van proces, inhoud en relatie, gezien voor de vorming van een stabiele meerderheidscoalitie en de samenstelling van een nieuw Dagelijks Bestuur?
5. Zijn er echte breekpunten en zo ja, welke dan?

Op vrijdag 24 maart zijn de eerste verkennende gesprekken gevoerd met de vertegenwoordigers van AWP voor water, klimaat en natuur, Ongebouwd, PvdA, BoerBurgerBeweging, West-Brabant Waterbreed, CDA, Water Natuurlijk, Partij voor de Dieren, Natuurterreinen, 50PLUS en VVD gevoerd. Ons Water heeft een schriftelijke reactie ingediend. Bij alle gesprekken waren als ondersteuners van het waterschap de heren Bas Maes en Sjors Slaats aanwezig. De sfeer tijdens alle gesprekken was open en constructief.

Los van de opdrachtsvragen aan de verkenner is door een grote meerderheid van de vertegenwoordigers de behoefte geuit:

- Om in een bestuursakkoord (al dan niet breed) duidelijk keuzes te maken, inclusief financieringsmogelijkheden voor ambities.
- Aandacht te geven aan het naar buiten treden van het Waterschap Brabantse Delta, zowel in de communicatie naar de inwoners van het gebied als naar partners in de opgaven, waaronder gemeenten en provincie (zorg dat we in een vroeg stadium aan de goede tafels zitten)
- Aandacht te hebben voor een structuur waarin het Algemeen Bestuur in positie komt om haar taken te vervullen zonder dat daarbij de rollen door elkaar gaan lopen (voorbeelden zijn aparte ondersteuning voor het AB en actieve steunfractieleden)
- Te kunnen rekenen op een kwalitatief hoog Dagelijks Bestuur met (bestuurlijke) ervaring en diversiteit. Hierbij wordt door velen een (ontwikkel)assessment aangeraden.

Daarnaast hebben diverse vertegenwoordigers de wens geuit om 'het groene geluid' terug te zien in een coalitie en om een coalitie te hebben van een werkbare meerderheid.

Het op orde hebben en houden van de kerntaken wordt door vrijwel iedereen gezien als prioriteit. De doorontwikkeling van de Visie Waterveiligheid, het versterken van de

samenwerking met relevante stakeholders en de maatregelen ten behoeve van de Kader Richtlijn Water zijn door alle partijen als prioriteit benoemd.

Voorkeurscoalitie

Niet alle vertegenwoordigers van de partijen hebben een voorkeurscoalitie kunnen aangeven. Inhoudelijk staan de Partij voor de Dieren en 50PLUS het verst af van de overige partijen als het gaat om de belangrijkste prioriteiten. Beiden hebben ook aangegeven samenwerking hoog in het vaandel te hebben en constructief mee te willen werken aan (onderdelen van) een akkoord, zonder zitting te hebben in een Dagelijks Bestuur (Indien wordt voldaan aan diverse voorwaarden op het gebied van dierenwelzijn, dan is de Partij voor de Dieren wel bereid deel te nemen aan een coalitie).

Alle partijen die een voorkeurscoalitie hebben opgegeven, hebben aangegeven de BoerBurgerBeweging als logische kandidaat te zien voor een coalitie (10 maal). Daarnaast worden de VVD (8 maal), Waterbreed (7 maal) en Ons Water (7 maal) het meest genoemd als gewenste of mogelijke coalitiepartner. Het gaat daarbij zowel om het aantal stemmen als om de bestuurlijke ervaring van deze partijen. Bij de laatste twee partijen werd enkele malen gerefereerd aan de combinatiepartij OW/WBW. Verder is door een aantal partijen benoemd dat Ons Water vanwege het verlies van een zetel niet geheel voldoet aan het criterium 'rekening houden met de verkiezingsuitslag'. In plaats van de partijen bij naam te noemen, werd ook meerdere malen gerefereerd aan 'de grootste vier partijen'.

Inhoudelijk lijken de genoemde partijen zich goed tot elkaar te kunnen verhouden, al zal op enkele thema's richting elkaar wel duidelijkheid moeten worden verschaft (zie advies voor de formatiefase).

Recente ontwikkelingen (afsplitsing binnen Ons Water) maken deelname van deze partij aan een coalitie getalsmatig en qua stabiliteit minder vanzelfsprekend.

BBB (5 zetels), VVD (4 zetels) en Waterbreed (3 zetels) vormen gezien bovenstaande de meest stabiele basis voor een coalitie. Hiermee wordt echter nog niet voldaan aan een werkbare meerderheid.

Water Natuurlijk is 5 maal genoemd als mogelijke optie voor een coalitie. Dit had twee redenen: de verkiezingswinst van Water Natuurlijk en haar 'groene geluid'. Het toevoegen van Water Natuurlijk geeft uiting aan de nadrukkelijke wens om het 'groene geluid' terug te zien in een coalitie.

Ook Ongebouwd (4 maal) en het CDA (3 maal) zijn meerdere keren genoemd. Beiden sluiten inhoudelijk goed aan en beiden hebben voldoende ervaring binnen het waterschap. Gezien het zetelverlies van het CDA en het gegeven dat Ongebouwd net iets meer is genoemd als mogelijke coalitiepartner, is Ongebouwd de meest voor de hand liggende partij als laatste gesprekspartner voor de informatiefase. Getalsmatig zorgt het aantal van twee zetels voor een werkbare meerderheid van tenminste 17 zetels. Dit kan nog oplopen tot 18 zetels wanneer de afgesplitste zetel van Ons Water zich aansluit bij één van de genoemde fracties.

Advies voor de verder (in)formatiefase:

- De variant met het grootste draagvlak, een getalsmatig werkbare meerderheid, die recht doet aan de verkiezingsuitslag is een coalitie bestaande uit BBB, VVD, Waterbreed, Water Natuurlijk en Ongebouwd. Het verder inhoudelijk verkennen van deze variant heeft de eerste voorkeur.

- De tweede voorkeursoptie is een coalitie bestaande uit BBB, VVD, Waterbreed, Water Natuurlijk en CDA of Ons Water.
- Focus voor de informatie- en formatiebespreking als eerste op de inhoud, waarbij eventuele tegenstellingen nadrukkelijk worden besproken. Alle partijen hebben aangegeven dat stilstand niet aan de orde is. Laat ambities vergezeld gaan van een zo reëel mogelijke begroting.
- Breng goed in beeld aan welke financiële knoppen kan worden gedraaid. Hierbij hoort inzicht in 'het vet op de botten' van de huidige organisatie, inzicht in de mogelijkheden en onmogelijkheden van het veranderen van de verdeling van de tarieven tussen burgers, agrariërs en bedrijven en een globale inschatting van de mogelijkheden voor subsidies en de noodzaak van cofinanciering.
- Voorkom interpretatieverschillen op de belangrijke thema's. Een voorbeeld hiervan is het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Twijfel aan de haalbaarheid van de doelen is iets anders dan twijfel over de noodzakelijke maatregelen vanuit het waterbeheerprogramma. Een ander voorbeeld is het betrekken van de inwoners, ondernemers en agrariërs. Waar het voor de een belangrijk is om hen te laten participeren bij het opstellen van beleid, is het voor de ander voldoende om als 'uitvoeringsorganisatie' open en eerlijk te informeren.
- Kijk bij het opstellen van een bestuursakkoord naar mogelijkheden om het draagvlak te verbreden. Bijvoorbeeld door alle partijen aan de voorkant te vragen naar inbreng of door een 'coalitie-concept' middels amendering in het Algemeen Bestuur te laten vaststellen. Voorkom echter dat een akkoord noch vlees, noch vis is. De uitdagingen en ontwikkelingen vragen tenslotte om duidelijke richting en keuzes.
- Kies bij het verdelen van de DB-taken voor samenhangende portefeuilles, zodat eenduidige input aan strategische overlegtafels met stakeholders gewaarborgd is en de bestuurlijk-ambtelijk afstemming effectief blijft.
- Houdt met het aantal DB-leden rekening met de werkbaarheid voor de organisatie en de wens aan tafel te komen bij externe stakeholders als gemeente en provincie. Maak een duidelijke afweging tussen het politiek gewenste aantal DB-leden en het functioneel aantal gewenste DB-leden.
- Kijk voor het draagvlak naar een Dagelijks Bestuur waarin een afspiegeling van de maatschappij een serieuze afweging is en overweeg een ontwikkel-assessment voor de DB-leden.
- Maak een keuze hoe het Algemeen Bestuur optimaal in haar kracht kan worden gezet, bijvoorbeeld door 'eigen' begeleiding en het inzetten van actieve steunfractieleiden.

Tot slot

Ik heb met veel plezier de verkenning op mij genomen. Ik dank iedereen voor de goede gesprekken en de open houding. Omdat ik u en het waterschap een warm hart toedraag, heb ik het advies breder heb opgemaakt dan alleen een voorkeursvariant voor een coalitiesamenstelling. Ik hoop dat u baat zult hebben bij dit advies en wens u veel wijsheid in de komende uitdagingen.